

MONIKA KALIN GOLOB

JEZIKOVNA
KULTURA

in

JEZIKOVNI
KOTIČKI

Monika Kalin Golob

JEZIKOVNA KULTURA IN JEZIKOVNI KOTIČKI

Objava temelji na magistrski nalogi,
obranjeni l. 1995 na Filozofski fakulteti v Ljubljani

Recenzent: dr. Tomo Korošec

Stavek, prelom in oprema: ONZ Jutro

Izdalo in založilo: Založništvo JUTRO, © Jutro d.o.o., Ljubljana

Za založbo: Staue Kodrič

Tisk: Tiskarna Kurir, Ljubljana

1 2 3 4 5
I II III IV V

CIP - kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.163.6'271.1(091)

KALIN-Golob, Monika
Jezikovna kultura in jezikovni kотиčki / Monika Kalin Golob. -
Ljubljana : Jutro, 1996

ISBN 961-6006-33-9
I. Golob, Monika Kalin- glej Kalin-Golob, Monika
61845248

Knjigo lahko naročite: JUTRO d.o.o., Glinškova pl. 22, 1001 Ljubljana
p.p. 3245 ali po telefonu (061) 1-681-681

Po mnenju Ministrstva za šolstvo in šport Republike Slovenije, št. 415-74/96 z dne 26. 7. 1996, sodi knjiga med izdelke,
za katere se plačuje 5% prometni davek.

Strnjen prikaz jezikovnokulturne dejavnosti na Slovenskem

Stara domislica o tem, da smo Slovenci narod jezikoslovcev, je bosa in gre pod isto streho s tisto o Slovencih kot dunajskih hlevarjih, le da smo si prvo omislili sami. Pravzaprav tudi jezikovni prepirljivci nismo ne večji ne manjši od drugih narodov. Prepirali pa smo se na Slovenskem, če smo se že, noter v 19. st. in do današnjih dni, predvsem o jezikovnih zadevah, ki jih v sodobnosti spravljamo pod oznako jezikovnokulturna dejavnost. Tu pa smo si v večji meri kot npr. Islandci, Irci, Kataloci, Čehi, Slovaki ipd. (jasno je, da tu ne omenjam Francozov ali Nemcev), pridobili nesimpatično prvenstvo: jezikovno "kulturo" sta obvladovali samovoljnost in nestrpnost, najbolj nadležni v kombinaciji s pomanjkanjem ali sploh nenavzočnostjo toretične jezikoslovne podlage. Tega sicer ni težko razumeti. Naše prednike je – sploh ne brez razlogov – prežemal naravnost travmatični občutek narodnostne in s tem jezikovne ogroženosti, iz tega pa je bila vsakršna jezikovna misel usmerjena v ohranitev in negovanje jezikovne samobitnosti. Zadoščalo je že samo spoznanje o tem in uporabniki jezika so bili pripravljeni slediti nareku najbolj samovoljnih in teoretično nevzdržnih navodil za jezikovno prakso. Samo za zgled: iz t. i. Sovretovih nepravilnih relativnikov, s katerimi je njihov avtor nepremišljeno poistovetil oziralnost in omejevalnost (restriktivnost), se je rodila trdovratna vraža, zaradi katere danes v radijskih besedilih tako rekoč ni več slišati ki-stavkov, ker jih radijski lektorji radirajo in nadomeščajo z vsem mogočim. Tu ni brez greha niti jezikoslovje. Kaj drugega kor vraža (podedovana iz – seveda samovoljne – pravopisne reforme, ki je leta 1962 poskusila ukiniti priponsko obrazilo za delujoče osebe *-lec*) je npr. sedanje pravopisno določilo, da ima to priponsko obrazilo "prosto varianta" *-vec*, če je na koncu korena *l* ali *lj*, torč *volivec* namesto *volilec* – zdaj pač z dvema *v*. Kaj je v slovenskem glasoslovnem ustroju zakrivil nesrečni *l*, da ima manj pravic kot *v*. Težje izgovorljivosti gotovo ne, vsaj po utrjenem slovenskem knjižnem glasoslovnem oz. oblikoglasnem sestavu ne. Ta namreč – razvojno gledano – ni vključil nedvomno težje izgovorljivosti soglasniškega sklopa *šč*, torč nobene "proste variante" za izgovarjavo glagola *razkoščičiti*, ki se kot dovršnik sme vključiti v tip deležnikov na *-ši/-vši: razkoščičivši*. Če je tukaj treba uveljaviti načelo lažje izgovorljivosti, katero sistemsko pravilo naj uporabimo, oblikoglasno ali onomaziološko (s katerim bi dejanje raje poimenovali kot "odstraniti koščico"; *peška* pač ne pride v poštev, saj bi izimnski glagol tudi pri tem poimenovanju prinesel sklop *šč*). In če ne gre za lažjo izgovarjavo, zakaj potem *volivec*?

Pomislimo tudi na purizem, ta najzanesljivejši izraz slovenskega jezikovnega samo-ohranitvenega nagona. Purizem proti germanizmom se je začel s Kreljem, po protestantizmu pa je spričo pomanjkanja virov, v katerih bi se izražal, miroval kako stoletje, da se je v javni rabi knjižnega jezika, zlasti v upravnopravnih besedilih, nabralo germanizmov (v besedju in skladnji), tako da je imel purizem kot zavestna jezikovnokulturna dejavnost v 18., zlasti pa v 19. stoletju kaj početi. Brez tega purizma bi bila knjižna slovenščina danes bistveno drugačna in to je njegova zgodovinska zasluga. A je pozneje tudi trdo dajal na preizkušnjo jezikovni čut piščih. Cankarju je npr. iztrgal *sobo*, da mu je za vse ostala le *izba*. Ko se je moral razplamneti purizem proti slavizmom in je nadvse učinkovito posegel v področja, kamor so v velikem številu prihajali srbokroatizmi, je prav tako opravil ohranitveno vlogo, a je hotel odstraniti predlog *izven*, njegovo predložno vlogo pa vsiliti prislovu *zunaj*.

Pota jezikovne kulture na Slovenskem so zato čudna in zavita. Za študij zgodovine slovenskega knjižnega jezika jih je treba poznati in razumeti, za nadaljnje jezikovnokulturno delovanje pa je koristno vedeti, kako so šla, če drugega ne, zato da ne bi ponavljali očitnih napak. Z delom, ki ga tukaj predstavljamo, bo to občutno lažje.

Knjiga mag. Monike Kalin Golob nam daje imeniten vpogled v zadevno problematiko.

Kot pravi naslov, je delo posvečeno teoretičnemu pregledu čez vprašanja jezikovne kulture, njenim začetkom na Češkem v Praškem lingvističnem krožku in tamkajšnjim nadaljevalcem v sodobnosti ter prenosu te teorije na slovenska tla v obdobju med obema vojnama in po letu 1945. Tu je tudi podglavje o sodobnih nalogah jezikovne kulture, kjer so vključena avtoričina spoznanja in napovedana načela, s katerimi presoja posamezne pojave v zadevni tematiki.

Najobsežnejše poglavje je posvečeno jezikovnim koticikom in njihovi jezikovnokulturni utemeljitvi. Prikazana so koticikarska besedila 44 avtorjev (mnogi se kot koticikarji pojavljajo večkrat), ki so od začetka 20. stoletja nastopali v dnevničarskem, tedniškem, revijalnem tisku, po radiu in televiziji. Stanislav Škrabec je s samostojnim razdelkom tu vključen zato, ker po avtoričinem mnenju nekatera njegova besedila v vsebinskem pogledu in po načinu nastopanja izkazujejo značilnosti jezikovnega koticikarstva (zlasti Škrabčeva reagiranja na posamezna odprta vprašanja sprotne jezikovne rabe) in tako pomenujo začetke te jezikoslovne dejavnosti na Slovenskem. Prinaša tudi doslej najpopolnejši pregled vseh besedil, ki jih šteje k jezikovnim koticikom. Tu so navedeni avtorji in njihovi sodelavci pri koticikih, naslovi koticikov (pri nekaterih so podani tudi naslovi posameznih enot) in bibliografski podatki, prek katerih zainteresirani najde, kar ga zanima. To je zelo koristen in pregledno urejen seznam.

Avtorica se dokaj podrobno ukvarja z izvorom jezikoslovne dejavnosti na Češkem, ki je nastopila s poimenovanjem "jezikovna kultura". Tu predstavlja teoretična izhodišča Praškega lingvističnega krožka in natančno opisuje prve predstavitve teh strokovnih novosti v slovenski publicistiki tidesetih let (Borko), pravilno pa ocenjuje tudi zmotno enostransko razumevanje glavne novosti v takratni teoriji knjižnega jezika, tj. funkcijskega vidika (Debeljak). Avtorici lahko pritrdimo v misli, da sicer nesporno zgledovanje po načelih češke jezikovnokulturne šole potrebuje v slovenskem jezikoslovnem pristopu upoštevanje posebnosti zgodovinskih razmer in razvojnih okoliščin slovenskega knjižnega jezika. Na "posebne in neponovljive razmere zgodovinskega razvoja jezika" je trideset let po tem, ko je češka teorija prišla na Slovensko, sicer opozoril tudi Jedlička, vendar je Borko tako razmišljal že takrat, ob razlaganju funkcijskega načela, ko je zavrnil napačno razumevanje funkcijskosti, češ da gre pri tem za jezikovno razpuščenost in priznavanje samovoljnosti v praksi knjižnega jezika. Avtorica v zvezi s tem piše, da je Borko z analizo dveh skrajnosti, slovenskega "romantičnega" in "realističnega" pogleda na jezik, opozoril, da je v slovenskih jezikovnih razmerah mogoča le srednja pot: pri obravnavi jezikovnih vprašanj je treba upoštevati funkcijski vidik, hkrati pa tudi dejstvo, da smo zaradi zgodovinskih okoliščin Slovenci dali jeziku ob osnovni sporočanski vlogi tudi vlogo vrednote in tako ohranjali samobitnost jezika.

Vključevanje aksioloških kategorij v presojanje o jezikovnih vprašanjih je sicer lahko sporno, vendar je tudi v češkem pristopu k jezikovni kulturi zajet družbenostno jezikoslovni vidik, v okviru družbenosti pa se dela s sestavi vrednot, tako da se avtoričina naklonjena ocena takratne Borkove analize kaže kot sprejemljiva in s tem tudi njena previdna zadržanost glede mehničnega prenašanja češke jezikovnokulturne teorije na slovenske razmere, brez ustrezne prilagoditve. Ostrina zavrnitve pretiranega purizma in samovoljnosti v jezikovnokulturnih pristopih v zadnjih desetletjih je šla včasih predaleč in tako ustvarjala vtis popustljivosti nasproti prihajanju tujega. Tudi do teh pojavov je avtorica primerno kritična. Do neke mere bomo v slovenskem jeziku zmarej puristi.

Avtorica ponuja delno predelavo obstoječih opredelitev jezikovne kulture. Preuredila jih je takole:

1. **Jezikovna kultura v ožjem pomenu:** Stopnja ustreznosti jezikovnega pojava jezikovnim in sporočanskim normam, določenim za dani jezik.
2. **v širšem pomenu:** Teoretično podprta nega knjižnega jezika, katere cilj je vsestransko razvit, ustaljen in enoten knjižni jezik ter jezikovna kultura tistih, ki ga uporabljajo.

Osrednje opravilo v nalogi je razbor jezikovnih koticikov na Slovenskem. Ker so se kot taki izoblikovali v začetku tega stoletja, se z njimi avtoričina obravnava začne, končuje pa s tistimi,

ki še izhajajo v sodobnosti. Avtorica je pregledala velikansko gradivo in izdelala urejen ter pregleden prikaz. S tem sicer res še ni podana zgodovina slovenske jezikovne kulture, kot pravi sama, pretežni del pa je vendarle opravljen.

Strinjati se je mogoče, da jezikovni koticiki ne morejo biti temelj za jezikovno kultiviranost uporabnikov slovenskega knjižnega jezika (nekateri, npr. Svobljakovi), so celo zgled nekultiviranosti, tu avtorici pritrujemo, a ker so pri nas najbolj priljubljena vrsta poljudnega jezikoslovnega oblikovanja, je ugledna večina vendarle opravila pozitivno vzgojno vlogo (npr. Ruplovi radijski Jezikovni pogovori); to kljub temu, da je vzdrževanje jezikovne rubrike v kakem listu služilo za dokaz jezikovne ozaveščenosti, jezikovna raven lista pa je (bila) vseeno nizka.

Avtorica izhaja iz predpostavke, da se z analizo jezikovnega koticikarstva da ugotoviti, kakšne jezikovnokulturne smeri so se izoblikovale na Slovenskem od začetka 20. st.

Izluščila je dve smeri, ki se v grobem ujemata z nekdanjo Borkovo delitvijo na "romantike" in "realiste". V grobem zato, ker je pri Borku merilo za ločevanje predvsem upoštevanje funkcijskega načela, a to gotovo ni vse. Prav je, da avtorica te delitve ni docela izenačila s t. i. puristi in protipuristi, zlasti v šestdesetih letih, ker je to – tudi spričo različnega razumevanja purizma – preveč poenostavljena delitev, saj je na vzajemno prelivanje med "purizmom" in "protipurizmom" deloval zdaj ta, zdaj oni dejavnik, npr. splošna jezikoslovna podkovanost, osebni pogled na posamični jezikovni pojav ter generacijska in celo idejna pripadnost.

Avtorica je zbrala in pregledala toliko koticikarskih besedil, da je lahko izdelala dobro tipološko razvrstitev vseh jezikovnih koticikov (oz. jezikovnih rubrik). Ima tri tipe:

1. Splošni jezikovni koticiki, ki obravnavajo vprašanja sočasne jezikovne prakse, opozarjajo na nepravilnosti in pomagajo uporabnikom pri različnih jezikovnih zadregah. Avtorji rešujejo posamezna vprašanja predvsem s poljudno slovnično razlago ter navajanjem pravopisnih in pravorečnih pravil, včasih pristavljajo tudi etimološka pojasnila (tipološki zgled bi bili Ruplovi *Jezikovni pogovori*). V tem tipu se najpogosteje obravnavajo prevzete besede, tipa t. i. tujke (seveda z načelom prednosti domačega pred tujim), nadalje pravopisna, oblikoslovna, besedotvorna, pravorečna in stilistična vprašanja. Avtoričina kritična pripomba je med drugimi predvsem prerediti obravnavanje vprašanj govorne kulture.
2. Terminološki jezikovni koticiki, v katerih terminološke komisije ali posamezniki v njihovem imenu predstavljajo predloge za nove ali izboljšane strokovne izraze, dane tako zainteresirani strokovni javnosti v razpravo (prvi tak koticik je bil Černičev v Zdravstvenem vestniku l.1939). Koticiki tega tipa so potrdili potrebo po sodelovanju med tvorci izrazja s posameznih strokovnih področij in jezikoslovci, v tem ima avtorica čisto prav. Sodelovanje je pogoj za uspešno jezikovnokulturno delo, vendar koticiki te potrebe niso mogli vzpostaviti v celoti. To še danes čutimo kot motnjo. Zato je smiselna njena ugotovitev, da so naloge jezikovne kulture tu še velike in nikoli končane.
3. Tendenci jezikovni koticiki. Ti so sicer redkejši, zanje pa je značilno, da so avtorji obravnavali zglede iz jezikovne prakse zato, da bi uveljavili katero od načel jezikovne kulture, npr. funkcijski vidik, zavrnili ozkost purističnih pogledov ali izrazili odpor proti neenakopravnemu položaju slovenščine v družbeno-političnih razmerah prejšnje države, zlasti položaja slovenščine v jugoslovanski armadi.

Monika Kalin Golob se nam s pričujočo knjigo predstavlja kot resna jezikoslovna raziskovalka. Obsežno (in v nekem smislu tudi nadležno, mestoma resne obravnave celo nepotrebno) problematiko je naredila dostopno in pregledno, tako da nam je podala velik del jezikoslovnokritičnega presojanja sicer drobnih vprašanj kulture slovenske knjižne besede skoraj 100 let in številnih koticikarjev različnih strokovnih usmerjenosti, ki so poleg besedilotvorcev po svojih močeh pomagali k jezikovni podobi naših besedil, da se jih v optimalni podobi ni treba sramovati pred nobeno sodobno razvito jezikovno skupnostjo.

KAZALO

UVOD	11
1. JEZIKOVNA KULTURA	13
1.1.1 PRAŠKI LINGVISTIČNI KROŽEK (PLK)	13
1.1.2 NADALJEVALCI PRAŠKIH JEZIKOSLOVCEV	16
1.2 ČEŠKA TEORIJA JEZIKOVNE KULTURE PRI SLOVENCIH	20
1.2.1 MED LETOMA 1932 in 1945	20
1.2.2 JEZIKOVNA KULTURA PRI SLOVENCIH PO LETU 1945	33
1.3 POVZETEK	39
1.4 ORIS SODOBNIH NALOG JEZIKOVNE KULTURE	40
2. JEZIKOVNI KOTIČKI IN JEZIKOVNA KULTURA	44
2.1 JEZIKOVNOKULTURNE SMERI SLOVENSkih JEZIKOVNIH KOTIČKOV	44
2.1.1 STANISLAV ŠKRABEC	45
2.1.2 JOSIP TOMINŠEK	46
2.1.2.1 O NAPAKAH SLOVENSKEGA PISANJA	46
2.1.2.2 PLANINSKI VESTNIK	48
2.1.3 FRAN SALEŠKI RUPNIK	49
2.1.4 RUDOLF KOLARIČ IN SODELAVCI	50
2.1.5 ŽIVLJENJE IN SVET, NAŠ JEZIK	52
2.1.6 IVAN KOŠTIÁL, PABERKOVANJE	53
2.1.7 MIRKO ČERNIČ, ZDRAVSTVENO IZRAZJE	55
2.1.8 ABC, JEZIKOVNI KOTIČEK	58
2.1.9 MIRKO RUPEL	60
2.1.9.1 JEZIKOVNI POGOVORI	60
2.1.9.2 NAŠ JEZIK	63
2.1.10 JEZIKOVNO SITO IN JEZIKOVNI KAŽIPOT, NOVINAR	64
2.1.11 JOSIP TOMINŠEK, JEZIČNI DOHTAR RAZPRAVLJA	66
2.1.12 TERMINOLOŠKI KOTIČKI 1952–1960	67
2.1.12.1 VARILSKO IZRAZJE	67
2.1.12.2 SLOVENSki POROČEVALEC	69
2.1.12.3 ELEKTROTEHNIŠKO IZRAZJE	69
2.1.12.4 NAŠA VAS	71
2.1.12.5 PRAVNIK	73
2.1.12.6 ISKRA	74
2.1.13 JANEZ GRADIŠNIK, JEZIKOVNE RUBRIKE IN KOTIČKI	74
2.1.14 GOSPODARSKI VESTNIK	81
2.1.15 JANKO MODER, NEDELJSKI DNEVNIK	85
2.1.16 TOMO KOROŠEC	89

2.1.16.1 PET MINUT ZA BOLJŠI JEZIK	89
2.1.16.2 RIBIŠKI JEZIKOVNI KOTIČEK	93
2.1.17 BREDA POGORELEC, POGOVORI O VSAKDANJEM KNJIŽNEM JEZIKU	93
2.1.18 BORIS URBANČIČ, O JEZIKOVNI KULTURI	97
2.1.19 FRANCE CVENKEL, LOVSKO IZRAZOSLOVJE	98
2.1.20 FRANCE NOVAK, NAŠA BESEDA	98
2.1.21 KAREL BAČER, JEZIKOVNI NASVETI	100
2.1.22 JANKO MODER, NAŠA BESEDA in MATERINŠČINA	102
2.1.23 TOMO KOROŠEC, SLOVENSko VOJAŠKO IZRAZOSLOVJE	105
2.1.24 MATJAŽ KMECL, NAPAKe SLOVENSKEGA PISANJA	108
2.1.25 JOŽE TOPORIŠIČ, POGOVORI O JEZIKU	109
2.1.26 JANEZ SVOLJŠAK, JEZIK NAŠ VSAKDANJI	110
2.1.27 MILAN CILENŠEK, JEZIK NAŠ VSAKDANJI	113
2.1.28 FRANCE NOVŠAK, ZAGATE NAJLEPŠEGA JEZIKA	116
2.1.29 LEO RIGLER, BESEDNE IN SLOGOVNE SPAKE	118
2.1.30 JELKA BOMBAČ, JEZIKOVNI KOTIČEK	119
2.1.31 CVETA ROTAR, JEZIK NAŠ VSAKDANJI	120
2.1.32 JANKO MESSNER, KOLIKO ZNAMO ŠE SLOVENSko?	122
2.1.33 JOŽE TOPORIŠIČ, JEZIKOVNI KOTIČEK	123
2.1.34 TOMO KOROŠEC, BESEDILOSLOVNI UTRINKI	127
2.1.35 ŽIVA GRUDEN, NAŠ JEZIK	128
2.1.36 BERTA GOLOB	129
2.1.36.1 JEZIKOVNI VOZLI	129
2.1.36.2 JEZIKOVNE DRUŽINE	130
2.1.37 VELEMIR GJURIN, JEZIKOVNI KOTIČEK	131
2.1.38 JOŽE TOPORIŠIČ, JEZIKOVNI KOTIČEK	133
2.1.39 MARKO JESENŠEK, JEZIKOVNI KOTIČEK	135
2.1.40 MIRKO MAHNIČ, GOVORNI KOTIČEK	135
2.1.41 STANE IVANC, DLAKA NA JEZIKU	137
2.1.42 TOMO KOROŠEC, Z UREDNIŠKE MIZE VELIKEGA VOJAŠKEGA SLOVARJA	139
2.1.43 JANEZ DULAR, SLOVENŠČINA ZDAJ	141
2.1.44 MARKO CRNKOVIČ, PET SEKUND ZA BOLJŠI JEZIK	143
2.1.45 SODOBNI JEZIKOVNI KOTIČKI	144
3. SKLEP	144
SEZNAM KOTIČKOV	153
KRONOLOŠKI PREGLED JEZIKOVNIH KOTIČKOV	154
VIRI	155
I. JEZIKOVNI KOTIČKI	155
II. DRUGA NAVEDENA IN UPORABLJENA LITERATURA	170
IMENSKO KAZALO	174

UVOD

I.

Po slovenski osamosvojitvi l. 1991 so se v javnosti pojavile razprave o tem, ali je slovenščina ogrožena. Nenavadno je predvsem dejstvo, da do takšnih razprav prihaja prav v obdobju, ko je slovenščina prvič v zgodovini državni jezik, torej jezik samostojne in v svetu priznane države Republike Slovenije. Številne okrogle mize, članki in polemike o propadanju slovenščine, predvsem v zadnjih treh letih, so sprli slovensko javnost. Analiza¹ nekaterih člankov o ogroženosti slovenščine je pokazala, da večina razpravljalcev nasprotuje mnenju o ogroženosti slovenščine, ugotavlja pa nizko raven jezikovne kulture, pravzaprav kar jezikovno nekultiviranost velikega dela uporabnikov slovenščine. Zveza *jezikovna kultura* je pri tem uporabljena kot oznaka za raven jezikovnega pojava, za dobro ali slabo rabo slovenščine. To pa je le ožji pomen te besedne zveze. Širši pomen ima zveza *jezikovna kultura* kot strokovni jezikoslovni izraz, ki se je izoblikoval v 30. letih tega stoletja na Češkem. Pomeni zavestno, teoretično podprto nego knjižnega jezika, eden njenih ciljev je jezikovna kultura tistih, ki jezik uporabljajo. Torej, jezikovna kultiviranost uporabnikov je odvisna tudi od jezikoslovne teoretične nege jezika. Ali v Sloveniji obstaja teorija jezikovne kulture in ali je dovolj usmerjena v dviganje jezikovne kultiviranosti uporabnikov? Na vprašanji bomo poskušali odgovoriti v tej knjigi. V prvem delu bomo povzeli teoretična izhodišča jezikovne kulture, kot so se izoblikovala v okviru Praškega lingvističnega krožka, in ugotovili, ali je ta teorija vplivala na slovensko razumevanje zveze *jezikovna kultura* kot strokovnega jezikoslovnega izraza.

II.

Slovenci smo narod jezikoslovcev. Ta misel je bila v zgodovini slovenskega jezika velikokrat izrečena, predvsem zato, ker veliko Slovencev misli, da lahko sodelujejo pri obravnavi jezikovnih vprašanj le zato, ker pač govorijo slovensko oz. ker naj bi bila to njihova demokratična pravica. Samo od začetka 20. stoletja je nastalo več kot 2500 člankov, ki jih lahko uvrstimo v okvir razpravljanj o jezikovni kulturi. Njihov pregled in analiza bi zahtevala poglobljeno raziskavo, katere rezultat bi bil zgodovina slovenske jezikovne kulture. Zato smo se omejili le na del besedil, ki pa v bistvu najbolj neposredno vplivajo na popularizacijo jezikovne kulture – to so jezikovni koticiki in rubrike. Z njihovo analizo, od nastanka do sodobnosti, želimo ugotoviti, kakšna jezikovno-kulturna načela so se v njih izoblikovala in uveljavljala ter koliko so vplivala

¹ Kalin Golob (1994).

KRATICE:

JiS	Jezik in slovstvo
LZ	Ljubljanski zvon
NRzgl	Naši razgledi
PV	Planinski vestnik
PZV	Partizanski zdravstveni vestnik
SR	Slavistična revija
SSJLK	Seminar slovenskega jezika, literature in kulture
ST	Slovenski tisk
TT	Tedenska tribuna
VT	Varilna tehnika
ŽiS	Življenje in svet
KJ	knjižni jezik
PLK	Praški lingvistični krožek
SJ	slovenski jezik
SKJ	slovenski knjižni jezik
SP	Slovenski pravopis
SSKJ	Slovar slovenskega knjižnega jezika

iz premajhne uzaveščenosti uporabnikov jezika o funkcijski zvrstnosti slovenskega jezika. V neposredni zvezi s tem je naslednja točka.

5. Ob temeljnih priročnikih, ki jih slovenski KJ kot razvit, ustaljen in enoten jezik ima, pa še vedno manjka eden od temeljnih popisov, tj. **stilistika S.J.** Rešena so le posamezna vprašanja oz. posamezne stilistike, manjka pa nam stilistika, ki bi podrobneje predstavila, kako se slovenski jezik prilagaja različnim funkcijskim zvrstem. V praksi bi zavest, da slovenski KJ ni enak v vseh zvrsteh, da ni mogoče enako sporočiti strokovnjaku in nestrokovnjaku, v umetnostnem in neumetnostnem besedilu, razrešila marsikatero težavo pri sporočanju in njegovem vrednotnju.
6. V jezikovno kulturo sodijo tudi vprašanja v zvezi z **normirano rabo krajevnih imen.** Prvi tak poskus je leksikon *Slovenska krajevna imena* (1985).

Vprašanja opisne slovnice so posebna veja znotraj jezikoslovja in jih v okvir jezikovne kulture ne bomo uvrščali. Seveda pa sta obe povezani, vplivata na reševanja vprašanj in črpati spoznanja druga od druge. Prav tako v okvir jezikovne kulture ne uvrščamo etimoloških vprašanj, zgodovinske slovnice in narečjeslovja. Seveda pa se vse te discipline na nek način prepletajo, saj knjižni jezik ni produkt sedanjosti, ampak zgodovinskega procesa. Temeljni pogled teorije jezikovne kulture je sinhron. Gre za vprašanje sočasnega stanja jezika, njegovih sprememb, jezikovne situacije in potreb uporabnikov jezika. Kljub temu pa se ne more izogniti pogledu v preteklost, saj je njen predmet proučevanja knjižni jezik, ki je nastal v zgodovinskem procesu. Prav zato si pri reševanju nekaterih vprašanj teorija jezikovne kulture pomaga tudi s spoznanji drugih jezikoslovnih disciplin (opisna slovnica, etimologija, zgodovinska slovnica ...), ki pa niso njen del. Ker pa je za jezikovno kulturo zelo pomembna zveza jezik – uporabnik jezika, ker je njen cilj jezikovna kultura uporabnikov določenega jezika, mora upoštevati tudi ugotovitve socio- in psiholingvistik. Jezik pa je tudi v očeh posameznika in naroda vrednota, zato mora na določena vprašanja odgovarjati tudi s stališča aksiologije. Zaradi vseh teh značilnosti je tudi slovensko jezikoslovje, tako kot češko, jezikovno kulturo umestilo izrazito interdisciplinarno. Za slovenske razmere pa je zelo pomembna zveza jezikovne kulture z jezikovno politiko in njuna umestitev pod skupni pojem jezikovno načrtovanje (Dular 1988). Kot del jezikovnega načrtovanja bo jezikovna kultura v Sloveniji lažje dosegla cilj – jezikovno kultiviranost uporabnikov, saj ji bo to prineslo institucionalizacijo ter s tem večjo vrednost in vplivnost. Pred tem pa bo slovensko jezikoslovje moralo izpolniti temeljni pogoj – združiti svoje znanje v prid slovenskega jezika.

V nadaljevanju bomo analizirali besedila, ki sodijo v našo četrto skupino – k popularizaciji jezikovne kulture, torej k popularizaciji norme KJ in preverjanju njene utemeljenosti in realizacije v praksi (Urbančič 1987, 12). To so jezikovni koticiki in jezikovne rubrike. Namen naše analize je ugotoviti, kakšna jezikovnokulturna načela so oblikovala te koticike, kakšne so jezikovnokulturne smeri v njihovem razvoju, in ostreje začrtati področje, na katerem deluje jezikovna kultura kot teoretska disciplina in ki smo ga okvirno začrtali v omenjenih šestih skupinah.

O napakah in pravilih slovenskega pisanja.

Piše dr. Jos. Tominšek.

(Dalje.)

II. „Ampak na svidenje!“

- 1.) eznik „ampak“ je dandanašnji sila priljubljen. V navadnem govoru se ampakuje pri vsaki priliki in nepriliki; po končani veselici se konstatuje: „ampak lepo je bilo“; prijatelj vabi prijatelja: „ampak kmalu me obišči“; kdor pri sejah kaj ugovarja, začenja svoje besede z „ampak“; če govornik ne ve prav dalje ali če mu ne pride pravi izraz na jezik, si pomaga s prav na dolgo potegnjenim „ampak“; otroka, ki je rabil kak nedostojen izraz, pokara oče z vzklikom: „ampak!“ — Skratka, „ampak“ je postal univerzalno jezikovno sredstvo, porabno v vseh slučajih, v vseh stavkih in tudi brez stavkov. Pripušča pa pri izreki tudi vse nianse, da se izražajo najrazličnejši občutki: od ogorčenega „ampák!“ ki ima v svojem spremstvu prepir, šibo in klofute, pa do resnega „ampäk“, ki ž njim posvari ljubeča inamica svojo razvajeno edinico, in do vzdihnjene „ampäk“ zaljubljenec pelje dolga lestva raznih „ampakov“. Vsi opravljajo svojo službo, a so le pritepenči, napačneži.

„Ampak“ je zelo izrazita, krepko doneča beseda z nekoliko eksotnim koloritom; zato se v današnjih časih tako oprijemlje tal; saj bi vsak rad prevpil druge z bobnečnostjo in senzačnostjo. Za glasnimi besedami je često treba prikrivati praznoto vsebine; nasuti se morajo ušesa, čeprav ostanca prazna srca in um. Pač zato so si pisatelji izbrali njo, ne pa enakopomembnih „temveč“ ali „marveč“.

To ampakovanje narašča vidno šele v zadnjih šestih letih (izza l. 1902.). Dotlej se je rabil „ampak“ le v svojem pravilnem pomenu. Od leta 1902. so ga pa vzeli nekateri pisatelji na muho in so ga pogajali češče in češče; število „ampakov“ postaja večje od leta do leta; to bi se dalo statistično zasledovati. Da je ta struja naraščala in še narašča, temu je vzrok to značilno dejstvo, da so baš vodilni naši pisatelji prvi negovali svoj „ampak“ in da so še dandanašnji

istega stavka, pa naj bo povedek v kateri koli osebi in v katerem koli številu. Drugi indoevropski jeziki te posebnosti ne poznajo."

Velikokrat avtor tudi jezikovno ocenjuje prevode, npr. (1940, št. 40, 4):

"V slovenskem prevodu nemškega prevoda flamskega romana Feliksa Timmermansa 'Pieter Bruege' (1934, prevedel Ferdo Kozak [...]) je nekaj jezikovnih napak, ki nam kažejo, da nekateri prevajalci mislijo, da zanje Breznikova slovnica ne velja."

Jezikoslovno znanje, razgledanost, ocenjevanje prevodov in zavzemanje za samobitnost slovenščine proti srbohrvaščini nas usmerjajo k predpostavki, da je avtor Jezikovnih koticov, podpisan z ABC, morda **Anton Breznik**. Žal naše hipoteze ne moremo neizpodbitno dokazati, toda kazalnikov, ki nas usmerjajo na Breznika, je precej. Hipotetično torej lahko zapišemo, da je kratke jezikovne prispevke v periodičnem tisku prvi poimenoval kot *jezikovni koticek* Anton Breznik.

2.1.9 MIRKO RUPEL

2.1.9.1 JEZIKOVNI POGOVORI

3. januarja 1946 je **Ljubljanski radio** začel predvajati *Jezikovne pogovore*, ki jih je vodil jezikoslovec in literarni zgodovinar **Mirko Rupel**. Po besedah Božidarja Borka ob desetletnici *Jezikovnih pogovorov* (Knjiga 1956, 84–85) je bil prvotni načrt širši, "*obsegal je tudi jezikovno uro, ki naj bi omogočila znanstvenim in umetniškim poznavalcem slovenskega jezika razpravljanje o raznih načelnih vprašanjih jezikovne kulture. [...] Jezikovna ura se ni mogla utrditi, toda Jezikovni pogovori, za katere je zastavil dr. M. Rupel svoje obsežno jezikovno znanje in izkušnost, so postali stalna zanimivost slovenskega radia [...]*". Oddaje so bile četrtturne, do leta 1955 je radio oddal čez 280 jezikovnih pogovorov (Borko 1956) in zagotovo jih je bilo do leta 1963 skoraj še enkrat toliko. V tisku je bilo objavljeno malo pogovorov: **Ljudski tednik** je objavljala pogovore leta 1950 in 1951 (*Pogovor o jeziku I–VIII*), nadaljuje **Primorski dnevnik** leta 1951 (*Pogovor o jeziku IX–XXV*), nato je objavljala jezikovne pogovore revija **Knjiga** med letoma 1955 in 1957 (*Iz jezikovnih pogovorov*, 19 nadaljevanj). France Vurnik pa je uredil tudi knjižno izdajo *Jezikovni pogovori* (1965), kjer je izbranih nekaj odlomkov iz Rupelovih pogovorov (1. knjiga, str. 9–60), dodani so prispevki drugih strokovnjakov, ki so sodelovali pri jezikovni uri in jezikovnih pogovorih.

Ker k jezikovnim koticom sodijo tudi prispevki v radijskih oddajah, v naš pregled uvrščamo *Jezikovne pogovore* Mirka Rupla. Obravnavali bomo seveda le tiste, ki so dostopni, torej natisnjeni v omenjenih časopisih, reviji in knjigi.

Čas po drugi svetovni vojni je od slovenščine zahteval razvoj na številnih področjih, razvoj strok je postavljala jeziku nove zahteve, številni časopisi so vsak dan pisali o novih stvareh, pojavih in družbenih razmerah, ki jih je bilo treba poimenovati. Skupna država je uradne dokumente pošiljala v srbohrvaščini in slovenski uradniki ter novinarji so jih prevajali bolj ali manj uspešno. Ob germanizmih je postalo vprašanje prevzemanja iz srbohrvaščine osrednja tema terminoloških komisij, novinarjev in jezikoslovcev. Strokovna in temeljita nega jezika je bila v takih razmerah zelo potrebna. Prav zavest, da je kultiviranje jezika in jezikovna vzgoja kar najširšega kroga uporabnikov nujna, je pobudila zamisel o radijski oddaji, ki bi bila namenjena jezikovnim vprašanjem. Mirko Rupel je oddajo vodil 17 let. Številni dopisi, na katere je Rupel odgovarjal, odzivi na oddajo v časopisih in revijah, pohvalne besede pri piscih drugih jezikovnih koticov kažejo, da so bili *Jezikovni pogovori* prvi resnično odmevni in priljubljeni jezikovni koticiki. Zbudili so zanimanje za pravilno in kultivirano rabo knjižnega jezika, popularizirali so jezikoslovje, v najširšem smislu lahko rečemo, da so bili pouk slovenščine po radiu. Rupel je obravnaval vse jezikovne ravnine, razlagal etimologije posameznih besed, se ukvarjal s stilističnimi vprašanji in vprašanji kultiviranega izgovora. Kot jezikoslovec je uspel ohraniti racionalna načela in ni zahajal v puristične ali logicistične skrajnosti. Največ pogovorov je seveda posvečenih besedni ravnini, vprašanju tujk in sposojenk. Rupel je opozarjal na nepotrebne germanizme, na številne srbohrvatizme, ki jih slovenščina ne potrebuje, smešil napačno uporabo tujk in se seveda zavzemal za slovensko besedo, kjer jo pač imamo. Obsojal je skrajni purizem in menil, da tujke potrebujemo, če nimamo svojih besed, in da jih pozna vsak jezik. Opozarjal pa je, da so tujke pogoste predvsem v strokovnih besedilih in da jih je treba v besedilih za povprečnega bralca, torej v časopisih ipd., nadomeščati s slovenskimi izrazi ali razlagami. Nikoli ni ukazoval, vedno le svetoval in celo prosil:

"Še marsikaj bi se dalo napisati o tujkah, pa vem, da jih boste še naprej pisali in si še novih izmišljali. Vendar prosim, naj vsaj tisti, ki dajo na snažno pisanje, store tako, kot sem na začetku tega članka namignil." (Vurnik 1965, 21).

Vedno njegova načela niso enotna. Pri pisavi krajevnih imen se je enkrat zavzemal za pravilno obliko, čeprav ni udomačena:

"Pravilna pisava bi potemtakem bila Mrtuljek (rodilnik: Mrtuljka). Kolikor vem, pa se je že bila udomačila pisava Martuljek. Gre torej za odločitev Mrtuljek ali Martuljek? Jaz bi se odločil za prvo." (Knjiga 1955, 374).

Drugič pa je vztrajal pri udomačeni obliki:

ga resnično bogati. Kakor hitro postane cilj slovenjenja tak ali drugačen izvenjezikovni razlog na škodo bogatenja, preciziranja izraznih možnosti, jeziku bolj škoduje kot koristi.” (Majdič 1968, št. 18, 4, 8)

Novinarji in njihovi prispevki so večni krivci za slabo slovenščino, njeno propadanje in ogroženost. Jezikovni koticarji večino primerov slabega pisanja in jezikovnih napak navajajo iz časopisja, tako kot da bi bile napake edina značilnost novinarskega pisanja. Tómo Korošec (1968, št. 37, 4) takšno poenostavljanje kritizira in opredeljuje novinarski jezik kot *“poseben funkcijski stil v okviru knjižnega jezika”*. Ker so časopisi najbolj razširjeno sredstvo obveščanja, imajo tudi najmočnejši vpliv, njihove značilnosti so postale najbolj opazne. Zaradi presojanja novinarskega stila z merili umetnostnega besedila, so *“napake postale edina priznana značilnost jezika v časopisu”*. Vendar:

“Jezikovne napake niso nobena posebna značilnost kakega stila, saj lahko nastopajo v vseh stilih: res, da tu v večji, tam v manjši meri toda analiza in popravljanje splošnih napak v določenem stilu še ne pomeni analize tega stila.”

S funkcijskega vidika obravnavajo avtorji tudi nekatere druge jezikovno-koticarske primere, npr. vprašanje kratkih in dolgih stavkov, strokovnega jezika, kritizirajo jezikovne malomarnosti in neznanje (neraba dvojine, zamenjevanje pomenov *upravičiti* in *opravičiti* ...), razlagajo težja pravopisna vprašanja in pisavo tujih lastnih imen. Nekateri prispevki so popolnoma programski: *K vprašanju vrednoteja v jeziku* (Majdič 1967, št. 50, 4), *O splošni rabi* (Novak 1967, št. 88, 4), *O prožni stabilnosti knjižnega jezika* (Novak 1968, št. 22, 4), saj v njih avtorji razlagajo temeljna načela funkcijskega vrednotenja jezikovnih pojavov in jih ponazarjajo s primeri iz sodobne jezikovne prakse. Dva jezikovna koticčka je napisal tudi Boris Urbančič (1967, št. 9 in 21, 4). Ukvarjal se je z vprašanjem pravopisa in njegovega vpliva na jezikovno prakso. Meni, da pravopis ni zakonodajalec, temveč svetovalec, saj ne more dohajati jezikovnega razvoja, ker prereditko izhaja. Na ta razmišljanja o pravopisu je odgovoril neki bralec in Urbančiču očital, da svetuje uporabnikom jezika, naj pišejo, kot se jim zdi. Svoje pismo je zaključil patetično, kar je značilno za večino puristično in zaščitniško usmerjenih branilcev *lepe* slovenščine, zato ga navedimo:

“Naš lepi slovenski jezik je preveč sveta in predragocena dobrina, ki smo jo prejeli od naših prednikov, da bi posamezniki to sveto dobrino neodgovorno po svoje malicili. Le vsestransko pretehtane in temeljito dognane spremembe lahko preprečijo zmedo, ki je na vidiku.”

Pismo bralca omenjamo predvsem zato, da bi ponazorili za slovenske polemike značilno ravnanje – citirati le tisto, kar lahko kritiziramo, s čimer se ne strinjamo, ne da bi se poglobili v celotno besedilo. Urbančič v članku namreč nikjer ni zapisal, naj vsakdo piše mimo pravil slovenskega pravopisa, kakor mu bralec očita, temveč govori o potrebi samostojnega odločanja pri tistih pravopisnih vprašanjih, ki so zastarela ali neprimerno rešena. Samostojno pa lahko po Urbančiču odloča le tisti, ki knjižni jezik pozna, ki je njegov vsakodnevni uporabnik, torej nekdo, ki se lahko odloča odgovorno.

Jezikovna rubrika v *Gospodarskem vestniku* je, razvojno gledano, odziv na puristično obravnavo jezikovnih vprašanj, na zastarela in nerealna merila pri normiranju knjižne slovenščine. Označimo jo lahko kot tendenčno, saj so primeri iz jezikovne prakse premišljeno izbrani, da bi potrdili upravičenost funkcijskega gledanja na jezik, načelo prožne stabilnosti in namesto stalnega purističnega prepovedovanja, historizma in logicizma utemeljili potrebo po teoretičnem delovanju jezikoslovcev v prid zdravega razvoja knjižnega jezika. Njene odlike so vsekakor jasno izdelane teoretične smernice, po katerih avtorji vrednotijo jezikovne pojave, nenapadalni ton razpravljanja, čeprav gre v bistvu za polemiziranje, ter kritika jezikovnega neznanja in malomarnosti. Prav teoretična razmišljanja pa preraščajo dotodanji okvir jezikovnih koticčkov, ki so bili poljudno pisani prispevki in so kar se da preprosto in nazorno razlagali pogoste jezikovne napake ter reševali vsakdanje zadrege uporabnikov. Teoretično prezahtevni jezikovni koticčki vsekakor niso zaželeni, ker je njihova naloga predvsem popularizirati prizadevanja za jezikovno kulturo v obeh pomenih te zveze. Vendar jezikovni prispevki v *Gospodarskem vestniku* niso prezapleteni, so pa drugačni, ne zadovoljujejo se z navajanjem prav – napačno, dovoljeno – prepovedano. Pisani so za strokovnjake in predvsem nestrokovnjake, ki so presojali jezikovne pojave z zastarelimi in neživljenjskimi merili. Avtorji so hoteli ubesediti svoje nestrinjanje in so zato izkoristili prostorček v *Gospodarskem vestniku*. Njihov protest je bil upravičen, toda premalo odmeven. V 30. letih, ko se je prvič pojavilo razmišljanje o drugačnih jezikovnih merilih, so o tem pisali le časopisne članke, v 60. letih pa takšna razmišljanja najprej izhajajo kot jezikovni koticčki oz. jezikovna rubrika.

2.1.15 JANKO MODER, NEDELJSKI DNEVNIK

Kronološko gledano, so prispevkom v *Gospodarskem vestniku* sledili koticčki **Janka Modra**, ki je leta 1968 za *Nedeljski dnevnik* začel pisati *Jezikovni koticček*. Začeli so se poskusno, brez kakega posebnega uvoda, le s pozivom bralecem, naj poskusijo popraviti slabo napisan stavek, avtor najboljšega popravka bo

izbira, po katerem bo učil – še vedno ni dober. Najbrž bi bilo pametno še enkrat razmisliti, ali je delitev predmeta slovenski jezik in književnost na dva samostojna predmeta res neuresničljiva in ali ni tisto, kar je l. 1979 zbudilo številne odpore, morda le strah pred novostmi, tudi če so boljše. Drugo pereče vprašanje je vprašanje govorne kulture ljudi, ki vsak dan javno nastopajo, torej politikov, učiteljev, predavateljev, novinarjev, napovedovalcev ... (Morda bo govorna kultura slovenskih novinarjev kmalu boljša, saj si na Oddelku za komunikologijo Fakultete za družbene vede prizadevamo oblikovati nov predmet *Govorna kultura*.) Tretje vprašanje je vprašanje tujih lastnikov slovenskih podjetij, ki uporabljajo v njih kot "uradni" jezik neslovenščino (Toporišič 1993a, 1993b). Četrto in gotovo ne zadnje vprašanje pa je, kdo lahko piše jezikovne koticke. Žal je naš pregled pokazal, da so pisci jezikovnih koticov tudi jezikoslovno premalo izobraženi ljudje, ki po nestrokovnih in velikokrat celo osebnih merilih neustrezno presojujejo jezikovno prakso in zato vnašajo med uporabnike jezika zmedo in dvom o tem, kakšna je pravilna slovenščina. Uredniki v množičnih občilih bi morali poskrbeti za to, da bi dali prostor, namenjem jezikovnim koticom, jezikoslovcem. Torej ljudem, ki poznajo preteklo in sočasno stanje jezika, ga raziskujejo in objavljajo strokovne članke. Strokovnjaki potemtakem niso niti ostareli profesorji slovenščine, ki žalijo jezikoslovce in uporabnike jezika (Svoljšak), niti literarni zgodovinarji (Kmecl) niti takšni ali drugačni ljubitelji slovenščine (Gradišnik, Cilenšek, Novšak, Rigler idr.), kaj šele ljudje, ki trdijo, da jezik ne potrebuje nikakršne nege (Crnkovič).

INVITATION - VABILO

Pripravljamo ustanovitev Društva za potujčevanje Slovenije in vabimo v svoje vrste podjetnike, tovarnarje, trgovce, posrednike, lastnike lokalov in. Pogoji za sprejem v društvo je, da že imajo ali vsaj mislijo sprejeti angleško, italijansko, latinsko ali kako drugo tuje ime. Posebno dobrodošli so subjekti, ki svoje stranke (kupce, odjemalce) tudi nagovarjajo v tujem jeziku.

Naše društvo si bo prizadevalo za širjenje in ohranjanje tujih imen in jih bo branilo pred vsemi napadi ozkosrčnih puristov in zagriženih nacionalistov. S svojimi dobrimi zvezami bo skrbelo, da bodo registrska sodišča kljub drugačnim določilom v Zakonu o gospodarskih družbah še naprej vpisovala družbe s tujimi imeni.

Prvim tridesetim priglasiencem ponujamo mesta ustanoviteljev društva.

Priglašajte se na naslove:

Lek Kozmetika, Ljubljana - geslo »Green line«
Alpina, Žiri - geslo »Built to win«
Mercator, Ljubljana - geslo »Cash & Carry«

Janez Gradišnik: Zvestoba napakam,
Slovenec, Sobotno branje, 17. 12. 1994

SEZNAM KOTIČKOV:

- 1909–10 J. Tominšek, *Ljubljanski zvon*, SPL.
1929–32 R. Kolarič in sodelavci, *Slovenski tisk*, SPL.
1935 I. Koštiál, *Mladika*, SPL.
1939–41 M. Černič, *Zdravstveni vestnik*, TERM.
1940–41 A. Breznik (?), *Slovenija*, SPL.
1942–43 M. Černič, *Jutro*, SPL./TERM.
1944 M. Černič, *Partizanski zdravstveni vestnik*, TERM.
1946–63 M. Rupel, *radio*, SPL.
1950–52 J. Tominšek, *Savinjski vestnik*, SPL.
1950–58 J. Zupančič, H. Grün, *Novinar*, SPL.
1951 M. Rupel, *Slovenski poročevalec*, SPL.
1952–59 L. Pipan, S. Černetič, P. Štular, P. Šegula, *Varilna tehnika*, TERM.
1953–54 A. Struna, *Slovenski poročevalec*, TERM.
1955–56 F. Slokan, *Naša vas*, SPL., TERM.
1955–67 F. Mlakar, *Elektrotehniški vestnik*, TERM.
1957–60 F. Vogrinc, *Pravnik*, SPL./TERM.
1960 Franc Mlakar, *Iskra*, TERM.
1965–66 J. Gradišnik, *Delo*, SPL.
1967–69 T. Korošec, V. Majdič, A. Muha, F. Novak, *Gospodarski vestnik*, TEND.
1968–95 J. Moder, *Nedeljski dnevnik*, SPL.
1969 T. Korošec, *televizija*, TEND.
1969–70 B. Urbančič, *Delo*, TEND.
1969–70 T. Korošec, *Ribič*, TERM.
1969–71 B. Pogorelec, *Delo*, SPL.
1969–73 J. Gradišnik, *Tedenska tribuna*, SPL.
1971 T. Korošec, *televizija*,⁵⁹ TEND.
1971 F. Novak, *Rodna gruda*, TEND./SPL.
1971 J. Gradišnik, *Nova Mladika*, SPL.
1971–73 J. Gradišnik, *Naša tovarna*, SPL.
1971–79 F. Cvenkel, *Lovec*, TERM.
1974–79 K. Bačer, *Dolenjski list*, SPL.
1976–77 T. Korošec, *Naša obramba*, TERM.
1978–79 M. Kmecl, *Dnevnik*, SPL.
1979 J. Svolfjšak, *Železar*, SPL.
1979 J. Toporišič, *Naši razgledi*, SPL.
1979–85 J. Gradišnik, *7D*, SPL.
1979–95 J. Moder, *Rodna gruda*, SPL.
1980–81 F. Novšak, *Delo*, SPL.
1980–82 M. Cilenšek, *Večer*, SPL.
1982 J. Svolfjšak, *Železar*,⁶⁰ SPL.
1982 J. Bombač, *Cinkarnar*, SPL.
1982–83 C. Rotar, *Kulturni poročevalec*, SPL.
1982–87 L. Rigler, *Veterinarske novice*, SPL.
1984 J. Mesner, *Slovenski vestnik*, SPL.
1985–87 J. Toporišič, *7D*, SPL./TEND.
1986 J. Svolfjšak, *Železar*,⁶¹ SPL.
1986 T. Korošec, *televizija/Delo*, SPL.
1986–88 Ž. Gruden, *Novi Matajur*, SPL.
1986–89 B. Golob, *Kurirček*, SPL.
1987–88 J. Gradišnik, *7D*, SPL.
1987–89 V. Gjurin, *7D*, TEND./SPL.
1989–90 B. Golob, *Kurirček*, SPL.
1989–91 J. Toporišič, *7D*, TEND./SPL.
1991–92 M. Jesenšek, *7D*, SPL.
1991–92 M. Mahnič, *Slovenec*, SPL.
1992–93 S. Ivanc, *Delo*, SPL.
1993–94 J. Dular, *Slovenec*, SPL.
1993–95 T. Korošec, *Obramba*, TERM.
1994 M. Crnkovič, *Delo*, SPL.
1994–95 J. Gradišnik, *Slovenec*, SPL.
1994–95 J. Moder, *Tajnica*, SPL.

⁵⁹ Nadaljevanje iz leta 1969.

⁶⁰ Nadaljevanje iz leta 1979.

- Kubiček je posedoval mnogo zlatnine. V: ST II, št. 6, str. 94.
- MIKUŠ, Anton: Vejica in narekovaj. V: ST I, št. 1, str. 17.
- Odjemalec, odjem. V: ST I, št. 6, str. 102.
- Biti, sem. V: ST I, št. 6, str. 102.
- Odločitev še ni padla. V: ST I, št. 6, str. 102.
- Izgledati, izgled. V: ST I, št. 7, str. 120.
- Čigav, čigaver, čigar, čij. V: ST I, št. 7, str. 120.
- Predstoječ. V: ST I, št. 7, str. 120.
- Stavljati, staviti. V: ST I, št. 7, str. 120.
- Pristopiti k čemu. V: ST I, št. 7, str. 120.
- Predlogi. V: ST I, št. 7, str. 120.
- Odpasti, izostati. V: ST I, št. 7, str. 120.
- Zakol in pokolj. V: ST I, št. 8, str. 137.
- Dobe se ljudje. V: ST I, št. 8, str. 138.
- Svobodomiseln. V: ST I, št. 8, str. 138.
- Tesnosrčen, ozkosrčen. V: ST I, št. 8, str. 138.
- Stremiti po čem. V: ST I, št. 8, str. 138.
- Stavki z razširjenimi nedoločniki. V: ST I, št. 8, str. 138–139.
- Dobrobit. V: ST I, št. 8, str. 139.
- Strel je padel. V: ST I, št. 9, str. 152.
- Še enkrat odjemalec. V: ST I, št. 9, str. 152.
- Novozgradba. V: ST I, št. 9, str. 153.
- Mera. V: ST I, št. 9, str. 153.
- Drenj, drenjati se. V: ST I, št. 9, str. 153.
- Izstaviti. V: ST I, št. 9, str. 153.
- Stati, stojim. V: ST I, št. 9, str. 153.
- Začeti, končati. V: ST I, št. 9, str. 153.
- Odgovarjati. V: ST I, št. 10, str. 168.
- Zaslužiti. V: ST I, št. 10, str. 168–169.
- Zasedba. V: ST I, št. 10, str. 169.
- Priti do česa. V: ST I, št. 10, str. 169.
- Krajše in daljše oblike tretje množinske osebe glagolov. V: ST I, št. 10, str. 169–170.
- Lutkovo gledališče. V: ST I, št. 10, str. 170.
- Prilastek, rabljen v nemškem duhu. V: ST II, št. 1, str. 15.

- Na tem mi je. V: ST II, št. 2, str. 28.
- Čakati. V: ST II, št. 3, str. 44.
- RUPEL, Mirko: Prosi se, zapirati vrata. V: ST I, št. 6, str. 102.
- SAVINŠEK, Fran: H gornji belčki "Vejica in narekovaj". V: ST I, št. 1, str. 17–18.
- Ali naj se pišejo samostalniki, lastna imena itd. z veliko ali malo. V: ST II, št. 5, str. 77.
- SOVRĚ, Anton: Neprištni oziralni stavki. V: ST II, št. 3, str. 42–43.
- KOROŠEC, Tomo (1967): Slovenščina v gospodarstvu. V: Gospodarski vestnik, št. 5, 36, 40, 64, 84, 95, str. 4.
- (1968): Slovenščina v gospodarstvu. V: Gospodarski vestnik, št. 4, 37, 41, 61, 77, str. 4.
- (1969): Slovenščina v gospodarstvu. V: Gospodarski vestnik, št. 27, str. 4.
- (1969): Ribiški jezikovni kotiček. V: Ribič, št. 1, str. 11, št. 2, str. 45, št. 3, str. 83, št. 4, str. 119–120, št. 5, str. 147–148, št. 6, str. 182, št. 7–8, str. 219, št. 11, str. 324, št. 12, str. 348–349.
- (1970): Ribiški jezikovni kotiček. V: Ribič, št. 1, str. 15–16, št. 2, str. 50–51, št. 4, str. 113, št. 10, str. 292.
- (1972): Pet minut za boljši jezik. Ljubljana, Državna založba Slovenije.
- (1976): Ob slovenskem vojaškem slovarju. V: Naša obramba, št. 4, str. 25, št. 5, str. 59, št. 6, str. 43, št. 8–9, str. 67, št. 10, str. 83, št. 11, str. 57, št. 12, str. 55.
- (1977): Ob slovenskem vojaškem slovarju. V: Naša obramba, št. 1, str. 77.
- (1979): Vojaški slovar in jezikovna praksa. V: Naša obramba, št. 3, 4, 5, 6–7, 8–9, 10, 11, 12, str. 86.
- (1980): Vojaški slovar in jezikovna praksa. V: Naša obramba, št. 1, 2, str. 86.
- (1986): Besediloslovni utrinki. V: Delo, št. 237, 243, 249, 255, 260, 266, 272, 280, 282, 288, 294, 300, str. 10.
- (1993): Z uredniške mize Velikega vojaškega slovarja. V: Naša obramba, št. 8–9, str. 16, št. 10, str. 56, št. 12, str. 56.
- (1994): Z uredniške mize Velikega vojaškega slovarja. V: Naša obramba, št. 1, 2, 3, 4, 5, str. 17, št. 8, št. 11, str. 30.
- (1995): Z uredniške mize Velikega vojaškega slovarja. V: Naša obramba, št. 2, 4, str. 30.